

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ E.K.** bývajúcej v B., **2/ J.K.**, bývajúceho v B., **3/ S., s.r.o.**, so sídlom v B., IČO X., proti žalovaným **1/ R.D.** bývajúcim v B., **2/ D.D.**, bývajúcej v B. č. X., **3/ P.L.** bývajúcim v R., **4/ N.C., a.s.**, so sídlom v B. Č., IČO X., **5/ I.P.S., spol. s r.o.**, so sídlom v S., žalovaní 4/ a 5/ zastúpení JUDr.Z.K., advokátkou so sídlom v S., **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a určenie neplatnosti právnych úkonov**, vedenej na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp.zn. 13 C 114/2006, o dovolaní žalovaných 4/ a 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. novembra 2009 sp.zn. 13 Co 101/2009 (17 Co), takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky:

I. **O d m i e t a** dovolanie žalovaných 4/ a 5/ smerujúce proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. novembra 2009 sp.zn. 13 Co 101/2009 (17 Co), ktorým bolo odvolanie žalovaného 3/ proti 1.,2.,3.,4. a 5. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté.

II. **Z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 11. novembra 2009 sp.zn. 13 Co 101/2009 (17 Co) vo výrokoch, ktorými bolo :

1/odvolanie žalovaného 4/ proti 1.,2., 5.,7. a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté,

2/odvolanie žalovaného 5/ proti 1.a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté,

3/ rozhodnuté o trovách konania,

4/ rozhodnuté o priznaní odmeny a hotových výdavkov ustanovenému advokátovi JUDr. M.L.

5/ rozhodnuté o trovách štátu,

a v zrušenom rozsahu vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žiar nad Hronom (v poradí druhým) rozsudkom zo 17. decembra 2008 č.k. 13 C 114/2006-364 určil, že:

1. žalobcovia 1/ a 2/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území B. v Správe katastra B., zapísané na LV č. X.. ako parcela čX.. zastavané plochy a nádvoría vo výmere X.², parcela č. X. záhrady vo výmere 625 m², parcela č. X. trvalé trávne porasty vo výmere X. m² a stavby rodinného domu súpisné číslo X. postaveného na parcele čX. zastavané plochy a nádvoría vo výmere X. m²,
2. zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti z 23. júna 2003 uzavretá medzi žalovaným 5/ ako záložným veriteľom a žalobcami 1/ a 2/ ako záložcami, ktorej vklad do katastra nehnuteľnosti povolila Správa katastra B. v konaní pod sp. zn. X. je neplatná,
3. zmluva o úvere č. X. z 23. júna 2003 uzavretá medzi žalovanými 4/ a 5/ ako veriteľmi a žalobcom 3/ ako dlžníkom, žalobcami 1/ a 2/ ako ručiteľmi v znení prílohy č. 1 z 23. júna 2003 a dodatku č. 2 z 31. júla 2003 je neplatná,
4. dohoda o pristúpení k záväzku č. X. z 24. júna 2003 uzavretá medzi žalovanými 4/ a 5/ ako veriteľmi a žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi je neplatná,
5. zmluva o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnosti č. X. z 25. júna 2003 uzavretá medzi žalovaným 5/ ako veriteľom a žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi je neplatná,
6. zmluva o postúpení pohľadávky z 23.5.2005 uzavretá medzi žalovanými 4/ a 5/ ako postupcami a žalovaným 3/ ako postupníkom je neplatná,
7. súhlasné vyhlásenie žalovaných 5/ a 3/ z 23. mája 2005 je neplatné,
8. kúpna zmluva zo 16. novembra 2005 uzavretá medzi žalovaným 3/ ako predávajúcim a žalovanými 1/ a 2/ ako kupujúcimi, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcich sa v katastrálnom území B. zapísaných na LV č. X. v Správe katastra v B. ako parcela čX., X., X. a stavba rodinný dom súpisné číslo X. postavená na parcele číslo X., ktorej vklad povolila Správa katastra B. v konaní pod sp. zn. V 827/2005 je neplatná.

9. súdom ustanovenému právnenému zástupcovi žalobcov 1/ a 2/ priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov vo výške 3.528,71 eur.
10. upravil účtáreň súdu, aby ustanovenému advokátovi JUDr. M.L. vyplatila priznanú odmenu v sume 3528,71 eur z rozpočtových prostriedkov súdu na účet ustanoveného advokáta a
11. odporcom 3/, 4/ a 5/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť štátu trovy konania v sume 3528,71 eur na účet súdu do troch dní.

Pri svojom rozhodovaní vychádzal z neplatnosti zmluvy o úvere (§ 497 a nasl. Obchodného zákonníka) uzavretej dňa 23. júna 2006 medzi žalovanými 4/ a 5/ ako veriteľmi a žalobcom 3/ ako dlžníkom. V dôvodoch rozhodnutia neplatnosť tohto právneho úkonu posudzoval v súlade s ustanoveniami Občianskeho zákonníka (§ 37 ods. 1 a § 39). Uviedol, že zmluva o úvere sa svojim obsahom a účelom priečila dobrým mravom, nakoľko práva a povinnosti z nej vyplývajúce neboli v rovnováhe (dojednanie predčasnej splátky vo výške 50% hodnoty úveru). Bola neurčitá a nezrozumiteľná - vo výške a dátume poskytnutia peňažných prostriedkov, spôsob ich čerpania a vrátenia. Neplatnosť ostatných právnych úkonov, t.j. zmluva o zriadení záložného práva z 23.6.2003 (uzavretá medzi žalovaným 5/ ako záložným veriteľom a žalobcami 1/ a 2/ ako záložnými dlžníkmi s vyššie uvedenými nehnuteľnosťami ako predmetom zálohu), dohoda o pristúpení k záväzku z 25. júna 2003 (uzavretá medzi žalovanými 4/ a 5/ ako veriteľmi a žalobcami 1/ a 2/, ktorý sa stali spoludlžníkmi žalobcu 3/), zmluva o zabezpečovacom prevode z 25. júna 2003 (uzavretá medzi žalovaným 5/ a žalobcami 1/ a 2/), dodatok č. 1 k zmluve o úvere z 31. júla 2003, zmluva o postúpení pohľadávky z 23. mája 2005 (zo žalovaných 4/ a 5/ ako postupcov na žalovaného 3/ ako postupníka), kúpna zmluva zo 16. novembra 2005 (uzavretá medzi žalovaným 3/ ako predávajúcim a žalovanými 1/ a 2/ ako kupujúcimi), odvodzoval od neplatnosti prvotného právneho úkonu a preto určil žalobcov 1/ a 2/ opätovne za vlastníkov predmetných nehnuteľností, ktorí na takomto určení preukázali naliehavý právny záujem spočívajúci v odstránení právnej neistoty. Ustanovenému právnenému zástupcovi priznal odmenu za 4 úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, štúdium spisu, písomné podanie z 18. marca 2008, účasť na pojednávaní 12. marca 2008) vo výške 1/3 výpočtového základu zníženú o 20% pre zastupovanie dvoch účastníkov. Po zmene žaloby odmenu advokáta úmerne zvýšil a tiež mu priznal náhradu za stratu času. Na náhradu trov konania štátu zaviazal žalovaných 3/, 4/, 5/ s odôvodnením, že žalovaní 1/ a 2/ sa stali účastníkmi len na základe toho, že nehnuteľnosť kúpili v dobrej viere.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 11. novembra 2009 sp. zn. 13 Co 101/2009 (17 Co) na odvolanie žalobcov 1/ a 2/, ustanoveného advokáta, žalovaných 3/ , 4/ a 5/, napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výrokoch 2. až 8. zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol (bod IV.). Odvolanie žalovaného 3/ (proti výroku 1. až 5.) odmietol (bod I.), rovnako ako odmietol odvolanie žalovaného 4/ proti výrokom 1., 2., 5., 7., 8. (bod II), ako aj odvolanie žalovaného 5/ proti výrokom 1. a 8. (bod III). Žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania (bod V.). Ustanovenému advokátovi priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov 5.293,61 eur, ktorú vyplatil z rozpočtových prostriedkov Krajský súd v Banskej Bystrici (bod VI) a žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť štátu trovy konania 1.004,12 eur na účet Krajského súdu v Banskej Bystrici do troch dní (bod VII.). Odvolací súd preskúmaval len výroky 2, 3, 4, 5, 6, 7, a 8 vo veci samej napadnuté žalovanými 3/, 4/ a 5/ a tiež výroky o trovách konania 9, 10, a 11 ako súvisiace a napadnuté aj žalobcami 1/a 2/. Odvolanie žalovaných 3/, 4/ a 5/ proti ostatným výrokom ako je uvedené vyššie odmietol ako podané neoprávnenou osobou, nakoľko na uvedené neboli pasívne legitimovaní (§ 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Námietke žalovaného 5/, že na rozhodnutie o neplatnosti úverovej zmluvy (výrok 3.) nebol príslušný podľa dohody účastníkov tuzemský súd, odvolací súd nevyhovel. Vychádzal z § 37 ods. 3 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, § 106 ods. 1 O.s.p., článku 1 a článku 24 Nariadenia Rady (ES) č. 44/2001. Právomoc rozhodcovského súdu na rozhodnutie (ako prvý bod riešenia sporov zo zmluvy), ktoré si účastníci pre prípad neplatnosti úverovej zmluvy dojednali nevyplýva z ustanovenia O.s.p., nakoľko žalovaní 4/ ani 5/ nenamietali od vstupu do konania (uznesením Okresného súdu Žiar nad Honom č.k. 13C 114/2006- 113 z 4.1.2007). Rovnako z dojednania a Nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 nevyplýva na rozhodnutie sporu o úverovej zmluve právomoc Mestského súdu v Prahe (ako druhý bod riešenia sporov), nakoľko dojednanie znelo tak, že „v prípade neúspešného rozhodcovského konania je o spore príslušný rozhodnúť Mestský súd v Prahe“. Článok 1 Nariadenia neurčuje výlučnú právomoc súdu na konanie o neplatnosť zmluvy o úvere, článok 24 Nariadenia určuje, že súd členského štátu má právomoc vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania, pričom žalovaný 4/ sa zúčastnil konania pred súdmi Slovenskej republiky. Námietke žalovaného 4/, že v konaní došlo k litispedencii, nakoľko na Okresnom súde Žiar nad Hronom prebiehalo pod spisovou značkou 4C 170/2007 konanie vo veci žalobcov 1/ až 3/ proti žalovaným 3/ až 5/ o určenie neplatnosti zmluvy o úvere, zmluvy o zriadení záložného práva, zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, dohody o pristúpení k záväzku, vyhlásenia

k zmluve o zabezpečovacom prevode práva, dodatku k zmluve, súd nevyhoviel. Toto bolo právoplatne zastavané pre nedostatok podmienky konania (§ 104 ods. 1 O.s.p.) dňa 2.8.2008. Preto prekážka litispedencie týmto dňom odpadla. Na uvedené nemá vplyv ani namietaná skutočnosť, že v konaní 13C 114/2006 súd právoplatne z 28.3.2008 uznesením pripustil zmenu návrhu tak, že okrem vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa malo rozhodovať aj o platnosti právnych úkonov uvedených vo výroku 2. až 8., nakoľko táto prekážka bola následne odstránená. Rozsudok vo veci samej napadnutý žalovanými 3/ až 5/ vo výrokoch 2. až 8., v ktorých boli pasívne legitimovaní odvolací súd zmenil tak, že žalobu v týchto výrokoch zamietol, nakoľko aktívne legitimovaní žalobcovia 1/ a 2/ právoplatnosťou rozsudku v časti určenia vlastníctva, stratili na určení neplatnosti právnych úkonov naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O.s.p.). O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 2 O.s.p. Náhradu trov advokátovi priznal celkovo za 36 úkonov právnej pomoci (tarifná odmena za rok 2008 vo výške 6.592,20 Sk (§ 11 ods. 1, § 13 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z.z.) znížená o 20% (§ 13 ods. 3 vyhlášky) na sumu 5.274 Sk; za rok 2009 vo výške 240,705 € (1/13 výpočtového základu zvýšená 7 x) ½ základnej sadzby za spojené veci znížená o 20% (§ 13 ods. 3 vyhlášky) na sumu 192,564 €, náhradu za stratu času 5.072 Sk, paušálne výdavky za rok 2008 14x 190 Sk, za rok 2009 5 6,95 € , (t.j. spolu 5.293,61 €) vyplatené podľa § 140 ods. 2 O.s.p. Na náhradu trov štátu za ustanoveného zástupcu zaviazal odvolací súd žalovaných 1/ a 2/ a to len za úkony vykonané v ich prospech , nakoľko odmena bola vyplatená im ustanovenému advokátovi (§ 149 ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie odvolacieho súdu napadli dovolaním žalovaní 4/ a 5/;napadli výroky rozsudku odvolacieho súdu, ktorými bolo (I.) odvolanie žalovaného 3/ proti 1.,2.,3.,4. a 5. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté, (II.) odvolanie žalovaného 4/ proti 1.,2., 5.,7. a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté, (III.) odvolanie žalovaného 5/ proti 1. a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté, (V.) o trovách konania a (VI.) o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov ustanovenému advokátovi JUDr. Milošovi Levrincovi z rozpočtových prostriedkov štátu napadli žalovaní 4/ a 5/ dovolaním tvrdiac, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti (t.j. vo

výrokoch I.,II.,III. V. a VI.) a v rozsahu zrušenia vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Opodstatnenosť uplatneného dovolacieho dôvodu vyvodzovali predovšetkým z nesprávneho postupu dovolacieho súdu pri odmietnutí odvolania žalovaného 3/, 4/ a 5/ z dôvodu nedostatku ich pasívnej legitimácie v spore. Nesúhlasili so záverom odvolacieho súdu, že žalovaní 4/ a 5/ neboli dotknutí na svojich právach výrokom rozsudku súdu prvého stupňa o určení vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam. Určením vlastníckeho práva žalobcov 1/ a 2/ k nehnuteľnostiam súdom nastáva stav vydania bezdôvodného obohatenia medzi zúčastnenými (žalobcami 1/ až 3/ a žalovanými 1/ až 6/). Ak sa žaloba o určení vlastníckeho práva opiera o skutočnosť, že došlo k plneniu z neplatnej zmluvy, je potrebné prihliadať na to, aby vyhovením žalobe nedošlo k ohrozeniu žalovaného na vrátenie poskytnutého plnenia (Rozsudok NS ČR 22 Cdo 2147/99). Výrok o určení vlastníckeho práva sa preto dotýka žalovaného 3/ a ďalej i žalovaných 4/ a 5/, o čom navyše svedčí aj výrok rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania; odmietnutím ich odvolaní odvolacím súdom došlo k vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu dovolatelia vyvodzujú z výsledku konania, keď žalobe v časti o určené vlastnícke právo žalobcov 1/ a 2/ bolo vyhovené avšak žaloba v časti o neplatnosti právnych úkonov spájaných so zmenou vlastníckeho práva bola zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobcov v dôsledku výroku o určení vlastníckeho práva. Dovolateľom chýba „prejudiciálne rozhodnutie“ o otázke (ne)platnosti právnych úkonov, ktoré považujú za relevantné zdôvodnenie výroku o určení vlastníckeho práva. Dodávajú, že určení vlastníckeho práva sa môže opierať jedine o prejudiciálne vyhodnotenie (ne)platnosti dotknutých právnych úkonov, pokiaľ toto neexistuje, nemôže byť výrok o určení vlastníckeho práva „právoplatný“. Pokiaľ odvolací súd v zamietajúcej časti rozsudku dospel k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti právnych úkonov, potom nemôže obstať konštatovanie toho istého súdu o procesnej ekonomike v rozhodnutí o pripustení zmeny návrhu pre takéto určení. Dovolatelia nesúhlasili so záverom odvolacieho súdu, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov konania právo (§ 142 ods. 2 O.s.p) uviedli, že odvolaním napadli rozsudok súdu prvého stupňa vo všetkých výrokoch, z hľadiska výsledkov odvolacieho konania boli úspešní vo výrokoch 2. až 8. a čiastočne vo výroku o trovách konania, neúspešní boli vo výroku 1., pre nepochybné vyššiu mieru úspechu im patrí náhrada trov konania. V ďalšom dovolatelia odkázali na obsah odvolacích dôvodov uvedených v odvolaniach podaných proti rozsudku súdu prvého stupňa zo 17. decembra 2009.

Žalobcovia 1/ a 2/ k dovolaniu uviedli, že v uvedenom prípade nie sú dané dovolacie dôvody, neexistujú ani vady, pre ktoré by bolo potrebné dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušiť. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalovaných 4/ a 5/ odmietol a súdom ustanovenému advokátovi JUDr. M.L. priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov za zastupovanie 2 x 10 716,66 €.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolania smerujú proti rozhodnutiam, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Z tohto hľadiska treba uviesť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie súdu. Výnimočnosti tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti, podľa ktorej dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu len v prípadoch, v ktorých to zákon pripúšťa (viď § 236 ods. 1 O.s.p.).

V danej veci žalovaní 4/ a 5/ napadli dovolaním výroky rozsudku odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania žalovaného 3/, 4/ a 5/, výrok o trovách konania a výrok o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov súdom ustanoveného advokáta z rozpočtových prostriedkov, ktoré majú povahu uznesenia (viď § 167 ods. 1 O.s.p.), i keď sú tieto výroky súčasťou rozsudku odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania žalobcov v takomto prípade treba preto posudzovať podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu.

V zmysle § 239 ods. 1 O.s.p. dovolanie je prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa §109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. V zmysle § 239 ods. 2 O.s.p. je

dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky. Podľa § 239 ods. 3 O.s.p. ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

V ustanoveniach § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. sa uvádzajú uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie; v zmysle § 239 ods. 3 O.s.p., ale ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neplatia, ak ide (mediiným) o uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania. To znamená, že procesná prípustnosť dovolaní žalobcov smerujúcich proti výroku rozhodnutia odvolacieho súdu o náhrade trov konania je v preskúvanom prípade vylúčená ustanovením § 239 ods. 3 O.s.p. Ako procesné neprípustné sú i dovolania žalovaných v časti smerujúcej proti výrokom rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorými došlo k odmietnutiu odvolaní žalovaných 3/4/ a 5/ a priznaní odmeny súdom ustanovenému advokátovi, pretože tieto nemajú znaky uznesení uvádzaných v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolací súd osobitne uvádza, že prípustnosť dovolania žalovaných 4/ a 5/ smerujúcich proti výroku rozhodnutiu odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania žalovaného 3/ nie je daná z dôvodu, že uvedeným výrokom dovolateľa neboli žiadnym spôsobom dotknutí na svojich subjektívnych právach (§ 240 ods. 1 prvá veta O.s.p.). Z účelu dovolania totiž nevyplýva, že každému účastníkovi prislúcha právo podať dovolanie. Toto právo nie je dané tomu účastníkovi, v neprospech ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu nevyznelo a ktorý týmto rozhodnutím nebol dotknutý vo svojich právach (viď aj R 50/1999); v tejto časti preto žalovaní 4/ a 5/ nie sú oprávnenými osobami na podanie dovolania. V konaní o určení vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam žalovaných 1/ a 2/ majú jeho účastníci samostatné postavenie (nie nerozlučné § 91 ods. 2 O.s.p.), preto každý z nich koná sám za seba (§ 91 ods. 1 O.s.p.). Samostatný spoločník je oprávnený podať odvolanie len za seba. Ak súd odmietol jeho odvolanie, ako osoby, ktorá nie je na podanie odvolania oprávnená (§ 218 ods. 1 písm. b/

O.s.p.), ďalší spoloční účastníci nie sú oprávnení podať proti takémuto rozhodnutiu odvolaciemu súdu dovolanie.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v prejednávanej veci je dovolanie žalovaných 4/ a 5/ vo vzťahu k výroku rozsudku odvolacieho súdu, (I.) ktorým bolo odvolanie žalovaného 3/ smerujúce proti 1.,2.,3.,4. a 5. výroku rozsudku okresného súdu odmietnuté podľa Občianskeho súdneho poriadku procesné neprípustné a súčasne ide o dovolania podané niekým, kto na dovolanie nie je oprávnený. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto mimoriadny opravný prostriedok žalovaných 4/ a 5/ v tejto časti podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. odmietol.

Vzhľadom na uvedené by dovolania žalovaných 4/ a 5/ mohli byť procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd vymenovaných v §237 O.s.p.

So zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolatelia nenamietali a v dovolacom konaní ich existencia nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalovaných 4/ a 5/ preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolacích námietok žalovaných, ktorí existenciu vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. odôvodňujú nesprávnym rozhodnutím odvolacieho súdu o odmietnutí ich odvolaní smerujúcich proti rozsudku súdu prvého stupňa, dovolací súd sa zameral na zistenie, či dovolateľom ako účastníkom konania bola postupom odvolacieho odňatá možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie

procesne vadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania.

Postup odvolacieho súdu, ktorým bolo odvolanie odmietnuté a preto nedošlo k jeho vecnému prejednaní i keď neboli splnené zákonne podmienky pre takýto postup možno považovať za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (obdobne napr. Zo súdnej praxe č. 61/1998 a č. 13/1999, tiež R 23/1999, tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 26/2005 z 1. septembra 2005).

Odvolací súd v odôvodnení rozsudku takto zdôvodnil odmietnutie odvolaní žalovaných 4/ a 5/ : „ Vecne pasívne legitimovaní v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam napísaným na LV č. X. v katastrálnom území B. ako parcela čX., X., X. a stavba rodinného domu súpisného č. X. na parcele čX. sú len žalovaní 1/ a 2/ rade, ktorým v katastri nehnuteľnosti svedčí zápis vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam. Žalovaní v 3/, 4/ a 5/ rade rozhodnutím okresného súdu o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam z LV č. X. neboli žiadnym spôsobom dotknutí na svojich právach, preto podľa § X. O.s.p. nie sú subjektívne oprávnení podať odvolanie proti tej časti rozsudku okresného súdu, ktorým súd určil vlastnícke právo žalobcov 1/ a 2/ k pozemkom a rodinnému domu (výrok č. 1).“ „Odvolací súd podľa § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. odmietol odvolanie žalovaného 3/ rade proti prvému, druhému, tretiemu, štvrtému a piatemu výroku rozsudku okresného súdu, odvolanie žalovaného 4/ proti prvému, druhému, piatemu, siedmemu a ôsmemu výroku rozsudku okresného súdu aj odvolanie žalovaného 5/ proti prvému a ôsmemu výroku rozsudku okresného súdu, pretože bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.“ (strana 8 odsek 2 a ods. 11 rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 13 Co 101/2009).

Odvolací súd odmietol odvolanie žalovaných 4/ a 5/ smerujúcich proti prvému výroku rozsudku súdu prvého stupňa o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam z dôvodu, že uvedeným výrokom súdu neboli dotknuté subjektívne práva žalovaných 4/ a 5/. Na rozdiel od uvedeného žalovaní 4/ a 5/ subjektívnu prípustnosť na podanie odvolania odvodzovali od postavenia žalovaného 3/, ktorého sa určujúci výrok mal (podľa ich názoru) priamo dotýkať a tiež nadväzujúcimi vzťahmi odvíjajúcimi sa od súdneho výroku o určení vlastníckeho práva (najmä vzťahmi vydania bezdôvodného obohatenia medzi žalovanými navzájom).

Účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahov medzi účastníkom a vedľajším účastníkom, môže podať odvolanie aj vedľajší účastník (§ X. O.s.p.).

Odvolačný súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený (§ 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Právna teória rozlišuje pri riadnych opravných prostriedkoch objektívne a subjektívne podmienky prípustnosti. Tieto dávajú odpovede na otázky, čo môže byť predmetom opravného prostriedku a kto má oprávnenie opravný prostriedok použiť. Objektívnu (zákonnu) podmienkou prípustnosti odvolania v občianskom súdom konaní je existencia rozhodnutia súdu prvého stupňa, ktoré ešte nenadobudlo právoplatnosť, pokiaľ to zákon nevyklučuje (§ X. O.s.p.). Odvolanie je prípustné proti každému rozsudku súdu prvého stupňa, ktoré nenadobudlo právoplatnosť, ak to zákon nevyklučuje (§ X. O.s.p.). Subjektívna podmienka prípustnosti odvolania v občianskom súdom konaní sa spája s pojmom účastníctva v konaní (§ 90 O.s.p.). Opravný prostriedok je prejavom nespokojnosti s obsahom rozhodnutia toho, kto je účastníkom konania, teda sa ho napadnuté rozhodnutie týka. Príčina nespokojnosti musí smerovať proti výroku rozhodnutia, ktorý musí znieť v neprospech toho, kto opravný prostriedok podáva. Z uvedeného vyplýva, že odvolanie môže podať účastník v neprospech ktorého napadnuté rozhodnutie vyznelo, t.j. kto bol v konaní neúspešný – tým, že súd jeho návrhu nevyhovel. V sporovom konaní je účastníkom konania žalobca a žalovaný. Žalobcom je ten kto podal žalobu a žalovaným ten, koho žalobca označí v žalobe za žalovaného (§ 90 O.s.p.). Nie je významné, či žalovaný označený žalobcom je nositeľom hmotnoprávneho vzťahu, t.j. či je vecne pasívne legitimovaným účastníkom. Nedostatok vecnej legitímácie (aktívnej alebo pasívnej) má dopad na výsledok sporu z vecného hľadiska. Vecná legitímáciu nesúvisí s pojmom účastníctva v sporovom konaní (napr. s právom byť účastníkom konania a mať procesnú spôsobilosť). Pre nedostatok vecnej legitímácie sa však účastník konania nestáva osobou neoprávnenou na podanie odvolania. Vo všeobecnosti platí, že výsledok sporu (prejavený výrokom rozhodnutia) dopadá na účastníkov konania (preto sa ich týka).

Podstatnou otázkou v danej veci je to, či výrok rozsudku súdu prvého stupňa o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam sa dotýka „práv“ žalovaných 4/ a 5/. Pojem „právo“ je potrebné v tejto súvislosti interpretovať v zmysle ustanovenia § 1 O.s.p., ktoré poskytuje

ochranu jednak právam (hmotnoprávneho i procesnoprávneho charakteru), ale rovnako i ochranu oprávnených záujmov účastníkov.

Návrhom na začatie konania (79 O.s.p.) možno uplatniť viaceré práva rôzneho druhu na rovnakých alebo rozdielnych skutkových základoch za účasti jedného alebo i viacerých účastníkov konania na tej ktorej strane (tzv. spoločné konanie). V spoločných konaniach môže účastník napadnúť odvolaním tie výroky, ktorými mu bola spôsobená ujma. Rozhodnou zostáva otázka, či napadnutým výrokom rozhodnutia došlo k určitej ujme na právach a oprávnených záujmoch, ktorá priamo vyplýva z posúdenia práv a povinností medzi účastníkmi; dôležitým je porovnanie výsledku sporu vo vzťahu k účastníkovi (t.j. či rozhodnutie vyznelo v jeho neprospech), nie však jeho subjektívne presvedčenie o dôsledkoch vyplývajúcich pre neho z rozhodnutia súdu prvého stupňa. V sporných prípadoch je potrebné právo účastníka k podaniu odvolania pripustiť.

V prejednávanom prípade súd prvého stupňa v poradí druhým spoločným rozhodnutím (jedným rozsudkom) určil vlastnícke právo k nehnuteľnostiam a súčasne ďalšími výrokmi určil neplatnosť: a/ zmluvy o zriadení záložného práva k predmetným nehnuteľnostiam uzavretej medzi žalovaným 5/ ako záložným veriteľom a žalobcami 1/ a 2/ ako záložcami, b/ zmluvy o úvere uzavretej medzi žalovaným 4/ a 5/ ako veriteľmi, žalobcom 3/ ako dlžníkom a žalobcami 1/ a 2/ ako ručiteľmi, c/ dohody o pristúpení k záväzku z úveru uzavretej medzi žalovaným 4/ a 5/ ako veriteľmi a žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi (spoludlžníkmi), d/ zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnostiam uzavretou medzi žalovaným 5/ ako veriteľom a žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi, e/ zmluvou o postúpení pohľadávky (z úveru) uzavretou medzi žalovaným 4/ a 5/ ako postupcami a žalovaným 3/ ako postupníkom, f/ súhlasného vyhlásenia uzavretého medzi postupcom (žalovaným 5/) a postupníkom (žalovaným 3/), g/ kúpnej zmluvy k dotknutým nehnuteľnostiam uzavretej medzi žalovaným 3/ ako predávajúcim a žalovanými 1/ a 2/ ako kupujúcimi. Zmluvu o úvere považoval za absolútne neplatný právny úkon pre jeho rozpor s dobrými mravmi, neurčitosť a nezrozumiteľnosť (§ 39 a § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pre neplatnosť úverovej zmluvy ako hlavného záväzkovo právneho vzťahu súd považoval za neplatnú aj dohodu o pristúpení k záväzku z úverovej zmluvy, pre neexistenciu zabezpečovaného záväzku považoval za neplatnú zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, zmluvu o zabezpečovacom prevode práva, zmluvy o postúpení pohľadávky a zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Vzhľadom na vyslovenú absolútnu neplatnosť

právnych úkonov, ktorými došlo k postupnému prevodu vlastníckeho práva zo žalobcov 1/ a 2/ na žalovaných 4/ a 5/, ďalej cez žalovaného 3/ až na žalovaných 1/ a 2/, súd určil, že tieto patria do bezpodielového spoluvlastníctva žalobcov 1/ a 2/.

Výrok rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva (§ 80 písm. c/ O.s.p.) rieši právny pomer (vzťah) vlastníctva k určitej veci; rieši otázku, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Z povahy týchto určovacích rozhodnutí plynie i to, že ich nútený výkon neprichádza do úvahy. Dôvodom je nedostatok materiálnych predpokladov vykonateľnosti (pre ich obsahovú neurčitosť), absentuje presný a nepochybný spôsob stanovených vynucovaných práv i povinnosti. Vlastnícke právo (§ 123 Občianskeho zákonníka) je vecné právo (iura in rem), profilujúce sa ako absolútne subjektívne právo s účinkami erga omnes (voči každému). Je preto potrebné vychádzať z toho, že každý z účastníkov konania o takejto žalobe (actio negatória), o ktorom žalobca tvrdí, že „popiera vlastnícke právo alebo ho neoprávnenými zásahmi ruší“ je osobou oprávnenou namietat správnosť výroku rozhodnutia súdu o jeho určení. Dovolací súd preto nepovažuje za správny názor odvolacieho súdu, ktorý z nedostatku pasívnej hmotnoprávnej (vecnej) legitimácie dospel k právnemu záveru, že výrok rozsudku súdu prvého stupňa sa nedotýka účastníkov sporového konania a preto im nepriznal postavenie oprávnených subjektov na podanie odvolania, čím konanie trpí namietanou vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dôsledkom právneho záveru prijatého odvolacím súdom by nastal stav, ktorým by sa neúspešným účastníkom sporového konania upierala možnosť odvolacieho (inštančného) prieskumu zamietavých prvostupňových rozsudkov pre nedostatok vecnej legitimácie z hľadiska ich vecnej správnosti, čo by mohlo mať dopad na ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky).

Inou vadou konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia.

Z hľadiska námietok dovolateľa prípadne obsahovo vymedzujúcej existenciu tzv. inej vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. treba uviesť, že dovolací súd môže pristúpiť k posúdeniu opodstatnenosti tvrdenia o tomto dovolacom dôvode až vtedy, keď je dovolanie z určitého zákonného dôvodu prípustné (o tento prípad ale v prejednávanej veci nejde). Vada tejto povahy je síce relevantným dovolacím dôvodom, ktorý možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní, sama osebe (i keby k nej skutočne došlo) ale prípustnosť

dovolania nezakladá. Či už teda konanie, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie, bolo alebo nebolo postihnuté procesnou vadou v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (pozn.: dovolací súd napadnuté rozhodnutie z tohto aspektu neposudzoval), nejde o dôvod, ktorý by zakladal prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. Vzhľadom na uvedené, dovolaciemu súdu nebola daná zákonná možnosť zaoberať sa námietkami žalovaného 5/, ktorými sa spochybňovala vecná príslušnosť, preskúmateľnosť rozhodnutia a rešpektovanie viazanosti súdu návrhom.

Žalovaní 4/ až 5/ v dovolaní namietajú, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Nesprávnym právnom posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je Najvyšším súdom Slovenskej republiky považované za relevantný dovolací dôvod, ktorý ale prípustnosť dovolania nezakladá. Právne posúdenie veci súdom je realizáciou jeho rozhodovacej činnosti a nemôže zakladať dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., pretože súd svojím rozhodovaním neporušuje žiadnu procesnú povinnosť vyplývajúcu mu zo zákona, ani procesné právo účastníka.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na zistenú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušil - t.j. vo výrokoch : (II.) ktorým bolo odvolanie žalovaného 4/ proti 1.,2., 5.,7. a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté, (III.) ktorým bolo odvolanie žalovaného 5/ proti 1. a 8. výroku rozsudku súdu prvého stupňa odmietnuté, zrušil a vec v zrušenom rozsahu vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§243b ods. 1 O.s.p.), pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Ako do zrušovaného rozhodnutia závislé (§ 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) zrušil tiež rozsudok odvolacieho súdu vo výrokoch, ktorými bolo rozhodnuté : (V.) o trovách konania , (VI.) o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov ustanovenému advokátovi JUDr. M.L.a (VI.) o trovách štátu.

Pre existenciu vady uvedenej v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá (sama osebe) bola dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia, dovolací súd sa nezaoberal ďalšími dôvodmi dovolania spočívajúcimi v tom, že konanie je postihnuté „inou vadou“,

ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, resp. že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. b/, písm. c/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 24 . mája 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á , v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta